

In januari 2013 verscheen in de Volkskrant een tekst van Wilco Dekker (tekst 2) waarop een reactie kwam van Mizzi van der Pluijm (tekst 3).

Tekst 2

Of een megaseller, of bijna niets

(1) Onwaarschijnlijke aantallen zijn er verkocht van de *Vijftig tinten*-trilogie¹⁾, die misschien wel op weg is om het best verkochte boek in de historie te worden, op de Bijbel na dan. Ook boeken over voetballers doen het met sinterklaas en kerst buitengewoon goed, net als het laatste kookboek van de bekende televisiekok Jamie Oliver.

(2) Daarna wordt het echter heel snel heel veel minder. 'Damesporno, de voetballers en koken, daar moeten we het van hebben en dan houdt het ook op', zegt literair agent²⁾ Paul Sebes. 'Als je alle andere verkochte boeken bij elkaar optelt, is die stapel kleiner dan die onvoorstelbare *Vijftig tinten*-hype. Midsellers bestaan steeds minder. Het is een megaseller, of het is bijna niks.'

(3) De teruglopende omzetten zijn zichtbaar in de winkelstraten. Volgens onderzoeksbureau Locatus daalde het aantal boekwinkels vorig jaar tot 728: 519 zelfstandige en 209 als onderdeel van een keten. Dat zijn er 38 minder dan aan het begin van het jaar. Ruim 40 miljoen euro minder omzet en krap vijf procent minder boekwinkels – het is niet leuk, maar de schade voor het boekenvak is nog te overzien.

Misschien blijven grote drama's de branche ook wel bespaard, want december was volgens de eerste schattingen redelijk goed. De feestmaand is essentieel voor de branche. De verkopen voor sinter-

klaas en kerst maken voor menig boekhandelaar en uitgever het verschil tussen stoppen of doorgaan.

(4) Bij literaire uitgevers groeien de zorgen. 'Het gaat dramatisch slecht', zegt een redacteur van een uitgeverij, die niet met zijn naam in de krant wil. 'Vroeger had je titels waarvan er altijd wel een stuk of tienduizend verkocht werden. Nu zijn dat er nog geen duizend. Dan kom je niet eens uit de kosten. Er gaan straks uitgevers failliet, of er komen meer fusies.'

(5) Om dat te voorkomen, beknipten de uitgevers op de kosten. Voorschotten voor auteurs worden verlaagd of geschrapt en beursbezoek wordt kritisch bekeken. 'Londen, Frankfurt en twee keer New York, dat was tot voor kort vrij normaal. Nu niet meer', zegt Paul Sebes. 'Ik hoorde onlangs van een uitgeverij waar twee vertrokken redacteurs niet worden vervangen. Bij een literaire uitgeverij is dat zomaar een vijfde van het personeel.'

(6) Uitgevers lijken verder te bezuinigen door eindelijk echt minder nieuwe titels op de markt te brengen. Dat beloven ze al jaren, omdat iedereen vindt dat er te veel matige boeken verschijnen, die het zicht ontnemen op het hoogstaande en belangrijke werk. Meulenhoff meldde vorig jaar al een derde minder te gaan uitbrengen, andere

- 80 uitgevers lijken nu ook het mes te
zetten in de ‘spaghettimethode’:
zoveel mogelijk uitgeven in de hoop
dat er een bestseller tussen zit.
(7) Sebes maakt zich er zorgen
85 over dat literaire fictie het slacht-
offer wordt van deze trend. Ook
veelbelovende debutanten komen
dan nog moeilijker aan de bak. Hij
houdt naar eigen zeggen het hoofd
90 boven water door heel hard te
werken en heel zuinig aan te doen.
‘Komend jaar wordt dat nóg harder
werken, nóg zuiniger aan doen en
steeds nieuwe wegen zoeken. Zo
95 werken we vaker samen met film-
en documentairemakers.’
(8) Er wordt veel gesproken over
e-books, maar verkocht worden ze
in Nederland nog maar in
100 bescheiden mate: de omzet van de
elektronische boeken voor tablets
- en e-readers verdubbelde vorig jaar
weliswaar, maar dat was een
stijging van 1,5 naar 3 procent van
105 het totaal. Er zijn hier minder
apparaten en vooral ook veel
minder titels beschikbaar dan in de
Verenigde Staten en Groot-
Brittannië, waar het digitale boek de
110 papieren versie soms al passeert.
Hans Janssen, directeur van
Unieboek/het Spectrum, dat ook
een eigen e-bookcatalogus heeft,
denkt dat het papieren boek nooit
115 helemaal zal verdwijnen, net als de
zelfstandige boekwinkel.
‘Boekwinkels die op de sociale
media zitten, die goed advies geven
en die ervoor zorgen dat er altijd
120 wat te beleven is in en rond de
zaak, die doen het ondanks de
crisis gewoon goed.’

naar: Wilco Dekker, de Volkskrant, 10 januari 2013

Wilco Dekker is verslaggever economie bij de Volkskrant.

noot 1 De *Vijftig tinten*-trilogie is een erotische trilogie van E.L. James, waarvan alleen in Nederland al meer dan een miljoen exemplaren zijn verkocht en wereldwijd meer dan 100 miljoen.

noot 2 Een literair agent probeert nieuw literair talent te ontdekken en er een uitgever voor te vinden.

In januari 2013 verscheen in de Volkskrant een tekst van Wilco Dekker (tekst 2) waarop een reactie kwam van Mizzi van der Pluijm (tekst 3). Hieronder staan eerst vijf vragen over tekst 2, daarna volgen zeven vragen over tekst 3. Tot slot volgen vijf vragen die op beide teksten betrekking hebben.

Tekst 2 Of een megaseller, of bijna niets

- 1p 16 Welke opmerking sluit het best aan bij de inleiding (alineas 1 en 2) van de tekst 'Of een megaseller, of bijna niets'?
- De inleiding bestaat voornamelijk uit
- A de constatering dat het niet slecht gaat in de boekenbranche.
  - B de introductie van belangrijke personen in de boekenbranche.
  - C een aanduiding van het huidige probleem in de boekenbranche.
  - D een voorbeeld van succesvolle genres in de boekenbranche.
- 'Om dat te voorkomen, bekibbelen de uitgevers op de kosten.'
(regels 56-57)
- 3p 17 Op welke vier manieren doen ze dat, volgens de tekst?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.
- 'Sebes maakt zich er zorgen over dat literaire fictie het slachtoffer wordt van deze trend.'
(regels 84-86)
- 2p 18 Op welke twee manieren wordt literaire fictie het slachtoffer?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.
- 1p 19 Welke van de onderstaande zinnen drukt het best uit wat de hoofdgedachte is van de tekst 'Of een megaseller, of bijna niets'?
- A De teruglopende boekenverkoop heeft negatieve gevolgen voor het aanbod van literaire uitgeverijen.
  - B De toekomst van het boekenvak is afhankelijk van een toenemende verkoop van e-books.
  - C Om het teruglopen van de boekenverkoop tegen te gaan, zoeken uitgevers steeds vaker naar bestsellers.
  - D Uitgevers van literaire werken organiseren steeds vaker activiteiten om de boekenverkoop te stimuleren.

-
- 1p 20 Welke van de onderstaande beweringen is het meest van toepassing op de tekst 'Of een megaseller, of bijna niets'?
- In de tekst wordt een
- A bezuinigingsvoorstel voor boekhandels geschetst en wordt een aantal uitwerkingen daarvan concreet gemaakt.
  - B crisis in de boekenwereld geschetst en wordt door een aantal personen een toelichting daarop gegeven.
  - C probleem van de boekenbranche geschetst en wordt door de auteur een aantal oplossingen daarbij voorgesteld.
  - D toekomstbeeld voor het boekenvak geschetst en wordt een aantal alternatieven daarvoor gegeven.

Tekst 3 is een reactie op tekst 2.

Tekst 3

Eindelijk gebeurt er iets in het boekenvak

(1) Onlangs beschreef verslaggever Wilco Dekker de stand van zaken in het boekenvak [tekst 2]. Het is een zwartgallig stuk. Ook literair agent
 5 Paul Sebes maakt zich grote zorgen: er wordt bezuinigd, uitgevers kunnen niet meer twee keer per jaar naar New York, de aanbiedingscatalogi worden
 10 dunner, er worden minder debutanten uitgegeven, de voor-schotten slinken en *last but not least*: de omzetten dalen en boek-winkels moeten sluiten. Ik zou er
 15 als uitgever een forse winterdip van kunnen krijgen, maar vreemd genoeg ziet mijn wereld er heel anders uit. Al deze ontwikkelingen zijn weliswaar gaande, maar de
 20 vraag is: hoe erg is dat?

(2) Laten we eerst eens naar de cijfers kijken. Vorig jaar is in de hele detailhandel de omzet met zo'n
 25 6 procent gedaald ten opzichte van 2011. De boekenverkoop daalde 7,5 procent. De boekenmarkt doet het dus slechter dan de rest van de detailhandel.

(3) De meest genoemde bedreigingen, ook in het stuk van Dekker, zijn de digitalisering, de ontleding en de bestselleritis: het verschijnsel dat het meeste geld wordt verdiend met een paar boeken waar er heel
 35 veel van worden verkocht, terwijl aan al die andere geen droog brood wordt verdiend. Ook hier verschil ik graag met hem van mening.

(4) Digitalisering is volgens mij
 40 eerder verkoopbevorderend dan

nadelig. Uit onderzoeken blijkt dat mensen die e-books op hun iPhone of iPad hebben staan, meer lezen dan anderen. Tijd die ze doelloos
 45 doorbrengen op perrons of bij de tandarts wordt nu gebruikt om te lezen. Bovendien zijn e-books iets goedkoper en worden ze regelmatig gebruikt om te zien of een titel
 50 bevalt, waarna alsnog de papieren versie van het boek wordt aangeschaft. In Amerika lijken e-books daarnaast eerder de redding van het boekenvak dan de ondergang.
 55 In Nederland zijn we nog niet zo ver: de digitale omzet is een fractie van de papieren. Een boekhandel als Atheneum in Amsterdam, die erg actief is op dat gebied, heeft
 60 een digitaal omzetaandeel van circa 0,007 procent. Ook als dat meer wordt, is het e-book een verspreidingsmiddel, net als een paperback of een luisterboek. Het maakt voor mij niets uit in welke vorm mensen
 65 boeken lezen, als ze maar lezen.

(5) Dan het tweede onheil: de ontleding. Ook dat is al decennia een spookfenomeen. Tot mijn grote
 70 vreugde zie ik iets heel anders: op feestjes en bij literaire bijeenkomsten als 'Kalf', van onze uitgeverij, kom ik grote groepen jonge lezers tegen bij wie literatuur helemaal in
 75 is. Als ik me de jonge, ambitieuze schrijvers uit ons fonds voor ogen haal, word ik steeds optimistischer over de toekomst.

(6) Tot slot de bestselleritis. Ook
 80 daar is volgens mij niets nieuws

onder de zon. De ontwikkeling dat
 een klein aantal boeken een steeds
 groter deel van de markt inneemt, is
 al heel lang gaande. Het proces
 85 versterkt zichzelf en het is waar dat
 maar een klein aantal auteurs daar-
 van profiteert. Het is echter niet de
 dood in de pot. Uitgevers zullen
 altijd op zoek zijn en dus zullen ze
 90 altijd nieuwe dingen blijven zoeken
 en uitproberen. Daarnaast zijn uit-
 gevers over het algemeen mensen
 die een grote liefde hebben voor
 boeken, ook al is de karikatuur van
 95 de uitgever die alleen op de centen
 let veel populairder. Iedere goede
 uitgever geeft die boeken uit waar
 zijn boekenhart sneller van gaat
 kloppen, ook als er maar een klein
 100 publiek voor is. Een uitgever die
 zegt dat er geen markt is voor een
 boek, zegt eigenlijk: het is een knap
 boek waarvoor ik niet direct een
 publiek zie, maar omdat ik er niet
 105 verliefd op werd, ga ik dat publiek
 ook niet zoeken. Voor een boek
 waar hij wel verliefd op wordt, zal
 hij door roeien en ruiten gaan.
(7) Het is niet zo dat ik denk dat er
 110 niks aan de hand is in ons vak.

Integendeel, ik denk dat er heel
 veel aan de hand is. De werkelijk-
 heid is alleen zoveel interessanter
 dan het gesomber in het stuk van
 115 Wilco Dekker. De werkelijkheid is
 dat we niet weten in welke ontwik-
 keling we nu precies zitten en dat
 we stap voor stap kunnen uitzoeken
 hoe we het toekomstige boekenvak
 120 mogen vormgeven. Wat wordt de
 rol van de boekwinkel, wat die van
 onlineverkoop? Wat voor mogelijk-
 heden biedt de digitalisering aan
 schrijvers, redacteurs, ontwerpers
 en marketeers? Wat kunnen we met
 125 de rechtstreekse band tussen
 schrijvers en boekenkopers of met
 een fenomeen als metadata?
(8) Eindelijk gebeurt er weer eens
 130 iets. Eindelijk mogen we ons vak
 weer eens opnieuw uitvinden.
 Sterker: we worden ertoe gedwon-
 gen. De laatste vijftig jaar is er
 nauwelijks iets veranderd in het
 135 boekenvak en nu, nu opeens ligt er
 een heel nieuw speelveld open. Ik
 beschouw het als een groot voor-
 recht in deze tijd uitgever te zijn.
Never waste a good crisis¹⁾.

naar: Mizzi van der Pluijm, de Volkskrant, 26 januari 2013

Mizzi van der Pluijm is directeur-uitgever van een literaire uitgeverij voor fictie en non-fictie.

noot 1 *Never waste a good crisis*: verspil nooit een goede crisis

Tekst 3 Eindelijk gebeurt er iets in het boekenvak

- 6p 21 Vat de alinea's 3 tot en met 6 van tekst 3 samen.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 60 woorden.
- 1p 22 Wat is de belangrijkste functie van de alinea's 4 tot en met 6 ten opzichte van alinea 3?
- A constatering
  - B nuancering
  - C vergelijking
  - D weerlegging

'Tot mijn grote vreugde zie ik iets heel anders: op feestjes en bij literaire bijeenkomsten als "Kalf", van onze uitgeverij, kom ik grote groepen jonge lezers tegen bij wie literatuur helemaal in is.' (regels 69-75)
Een kritisch lezer zou kunnen wijzen op het gebruik van een drogreden in bovenstaand citaat.

- 1p 23 Om welk type drogreden gaat het?
een
- A cirkelredenering
  - B onjuiste oorzaak-gevolgrelatie
  - C overhaaste generalisatie
  - D verkeerde vergelijking

'Digitalisering is volgens mij eerder verkoopbevorderend dan nadelig.'
(regels 39-41)

- 2p 24 In het vervolg van alinea 4 staan drie zinnen die de belangrijkste argumentatie bij dit standpunt bevatten.
Citeer die drie zinnen.

'Integendeel' (regel 111)
Dit woord duidt op een tegenstelling.

- 1p 25 Welke tegenstelling wordt hier bedoeld?
de tegenstelling tussen
- A de boekenverkoop in boekhandels en de online boekenverkoop
  - B de werkelijkheid van de journalistiek en die van de boekenbranche
  - C het verleden en de toekomst in de wereld van de uitgevers
  - D pessimisme en optimisme inzake de toekomst van het boekenvak

-
- 1p 26 'nu opeens ligt er een heel nieuw speelveld open.' (regels 135-136)
Wat wordt bedoeld met dat nieuwe speelveld?
- A de aanpak van de boekencrisis
  - B de ontwikkeling van het e-book
  - C de veranderingen in het boekenvak
  - D de verkoop van boeken op internet

- In alinea 1 wordt de vraag gesteld hoe erg de ontwikkelingen in de boekenbranche zijn.
- 1p 27 Welke toekomstvisie wordt in de tekst gegeven als antwoord op deze vraag?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

Tekst 2 en 3 Overkoepelende vragen

In tekst 2 'Of een megaseller, of bijna niets' komt het begrip 'spaghettimethode' aan bod (regel 81). In tekst 3 'Eindelijk gebeurt er iets in het boekenvak' wordt gesproken over het begrip 'bestselleritis' (regels 32 en 79)

- 1p 28 Wat is de overeenkomst is tussen deze beide begrippen?

In alinea 7 van tekst 2 is sprake van veelbelovende debutanten die moeilijker aan de bak komen. In tekst 3 komt deze term niet voor. Er kan echter een tegengestelde veronderstelling over veelbelovende debutanten worden afgeleid uit alinea 6 van tekst 3.

- 1p 29 Welke veronderstelling is dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

In tekst 3 wordt tekst 2 'een zwartgallig stuk' genoemd (regels 3-4, tekst 3).

- 1p 30 Geef aan waarom deze typering wel terecht zou kunnen zijn.
Vul hiertoe het onderstaande antwoord aan.

Ja, deze typering is **wel** terecht, want ...

- 1p 31 Geef aan waarom deze typering niet terecht zou kunnen zijn.
Vul hiertoe het onderstaande antwoord aan.
Nee, deze typering is **niet** terecht, want ...

tekstfragment 3

Boekhandels hoeven niet in paleizen op AAA-locaties te zitten. Misschien zijn juist de B-locaties, waar de mensen wonen, ideaal. Liever minder praal en meer boek. Dat geldt ook voor uitgeverijen. Dat uitgeverij WPG haar schitterende grachtenpanden heeft moeten verkopen, is jammer, maar niet slecht voor de boekenmarkt. Het vrijkomende geld kan worden besteed aan begeleiding van schrijvers, goede verzorging van boeken en inspanning om boeken te slijten bij de heroplevende boekhandel.

naar: Aleid Truijens, de Volkskrant, 8 maart 2014

- 1p 32 Uit tekstfragment 3 blijkt een bepaalde visie op de boekenbranche.
Welke van onderstaande personen vertoont een visie die daar het meest mee in overeenstemming is?
- A Hans Janssen, directeur uitgeverij, opgevoerd in alinea 8 van tekst 2
  - B Mizzi van der Pluijm, auteur van tekst 3
  - C Paul Sebes, literair agent, opgevoerd in tekst 2 en 3
  - D Wilco Dekker, auteur van tekst 2